

ΟΙ ΜΥΛΟΤΟΠΟΙ

Με τον όρο <<ΜΥΛΟΤΟΠΟΙ>>εννοούμε τοποθεσίες, περιοχές, συγκεκριμένα γεωγραφικά σημεία, τα οποία πρέπει να πληρούν κάποιες προϋποθέσεις για την κατασκευή ενός ή περισσότερων μύλων.

Ως βασικότερες προϋποθέσεις θεωρούνται οι εξής:

- 1) Η ύπαρξη ποταμίσου ή πηγαίου νερού σε ποσότητα ικανή να λειτουργήσει ένας τουλάχιστον μύλος.
- 2) Η διαμόρφωση του εδάφους να είναι τέτοια, ώστε να διευκολύνει την παροχέτευση του νερού στον ή στους υπό κατασκευή μύλους.
- 3) Να είναι εύκολη η δημιουργία υδατοπτώσεως που είναι απαραίτητη για την ομαλή λειτουργία μύλου ή μύλων.

Ως ιδανικός θεωρείται ο τόπος στον οποίο υπάρχει η δυνατότητα κατασκευής πολλών μύλων ώστε να συντηρούν μια δέση, να χρησιμοποιούν σε μεγάλο ποσοστό το ίδιο αυλάκι και να χρησιμοποιούν διαδοχικά, ο ένας μετά τον άλλο, το ίδιο νερό.

Όποιος αποφάσιζε να κατασκευάσει μύλο, συνεργαζόταν με τους κατάλληλους τεχνίτες και προσδιόριζαν το σημείο κατασκευής του μύλου, της δέσης και της διαδρομής που θα ακολουθούσε το νερό από τη δέση στο βαγένι(βαρέλι)του μύλου.

Προς κατατοπισμό του αναγνώστη, ακολουθεί συνοπτική περιγραφή της δέσης, του μυλαύλακου, της κρέμασης και του βαγενιού, μέχρι τον τελικό προορισμό τους.

Η ΔΕΣΗ:

Είναι είδος φράγματος στην κοίτη ποταμού, ρέματος ή στο στόμιο πηγής για να αλλάξει ο ρους του νερού. Η δέση παλαιότερα κατασκευαζόταν με επιτόπια υλικά, πέτρες, κλαδιά με πλούσιο φύλλωμα, άμμο, ή χώμα. Σε μερικές περιπτώσεις, ο μυλωνάς με τη βοήθεια κατάλληλων εργαλείων(λοστός, βαρειοπούλα κλπ)εμφύτευε στην κοίτη του ποταμού μεγάλους πασσάλους από σκληρά ξύλα και εκεί στήριζε τη δέση. Κατόπιν το νερό σχημάτιζε μικρή λίμνη και όταν η στάθμη του έφθανε σε κάποιο ύψος,

άρχιζε να ρέει στο αυλάκι που άρχιζε από την άκρη της τεχνητής λίμνης και κατέληγε στο βαγένι του μύλου.

Η διαδρομή που ακολουθούσε το μυλαύλακο και η απόστασή του από το μύλο, ήταν συνάρτηση της διαμορφώσεως του εδάφους κλπ.

ΤΟ ΑΥΛΑΚΙ:

Ήταν χωμάτινο στον πυθμένα και στα πλάγια, είχε πλάτος και βάθος **0,50x0,50** του μέτρου περίπου και όταν έπρεπε το νερό του να μεταφερθεί από το ένα άκρο κάποιου ρέματος στο απέναντι, ο μυλωνάς κατασκεύαζε με πέτρες μονότοξο, ή δίτοξο γεφύρι και στην κορυφή του διαμόρφωνε αυλάκι. Σε πολλές περιπτώσεις, στα δυο άκρα του ρέματος, έκτιζε βάσεις με ξερολιθιά και στήριζε σανίδια (δυο ή τρία) συναρμολογημένα καταλλήλως και δι' αυτών το νερό περνούσε πάνω από το ρέμα. Αυτά τα σανιδένια κατασκευάσματα στα Γιανναίικα αποκαλούνταν <<Ταμπούκια.>>. Κατά τη δεκαετία του **1960**, στα Γιανναίικα οι δέσες, τα μυλαύλακα και τα ταμπούκια (στα ρέματα) μερίμνη της τότε κοινότητας έγιναν με τοιμέντο και και η ζωή των μυλωνάδων έγινε άνετη.

Το νερό καταλήγει στην κορυφή (αρχή) της κρέμασης κάθε μύλου.

Η ΚΡΕΜΑΣΗ:

Είναι τοίχιο κατασκευασμένο σε επικλινές έδαφος, αρχίζει από απόσταση **10,20** ή και περισσότερων μέτρων και τελειώνει σε απόσταση **2-3** μέτρων από το κτίριο του μύλου. Στην αρχή του σχηματίζει μικρή οξεία γωνία (**10-15** μοιρών) και στο άλλο άκρο του σχηματίζει γωνία σχεδόν **90** μοιρών. Στην απόληξή του έχει ύψος **5, 10, 15** μέτρων ανάλογα με την κλίση του εδάφους και στην κορυφή του διαμορφώνεται αυλάκι (το λέμε κανάλη, ή κανάλι) με σχεδόν οριζόντιο πυθμένα. Στην αρχή της κρέμασης σε κατάλληλες υποδοχές, τοποθετείται σταθερά μια σχάρα από καλάμια, χονδρές ξυλόβεργες, κλπ. όλα σε κατακόρυφη θέση, αποκαλείται παλουκαριά και κρατάει φερόμενες με το νερό ύλες, ξύλα, κλαδιά, φύλλα, χόρτα κλπ.

ΤΟ ΒΑΓΕΝΙ:

Πρόκειται περί ξύλινου βαρελιού, σχήματος ανεστραμμένου κώνου (επάνω φαρδύ και κάτω στενό) αποτελούμενο από **3-5** τμήματα. Το στενό σημείο του

ενός τοποθετείται μέσα στο φαρδύ άκρο του αμέσως πιο κάτω και όλα περισφιγγονται με μεταλλικά στεφάνια.

Το συνολικό μήκος του κυμαίνεται από 5 έως 15 μέτρα, η διάμετρος του στην κορυφή (φαρδύ άνοιγμα) επίσης κυμαίνεται από 0,90 έως 1,20 μέτρα και η διάμετρος στο στενό σημείο (κάτω άκρο) είναι περίπου 0,30 του μέτρου. Στηρίζεται στην κορυφή της ορθής γωνίας της κρεμάσης και σε 1-2 άλλα σημεία της (χαμηλότερα) όπου κτίζεται μερικώς στα πλάγιά του. Στο σημείο που διαπερνά τον τοίχο του μύλου για να καταλήξει στο εσωτερικό του υπογείου του, σε τρία σημεία του (πλάγια και κορυφή) κοντράρεται με τρεις ξύλινες σφήνες που αποκαλούνται “ μασχάλια”.

Το κάτω στενό σημείο του καταλήγει περί τα 0,20 του μέτρου πιο πάνω από το δάπεδο του υπογείου του μύλου, στηρίζεται επάνω σε μεγάλη πέτρα (αγκωνάρι) στην οποία μάλιστα έχει διαμορφωθεί, κατασκευασθεί ειδική υποδοχή-εγκοπή, ώστε να είναι απόλυτα σταθερό (το βαγένι).

Στο εσωτερικό του στενού τμήματος (κάτω –κάτω) του βαγενιού τοποθετούνται το ένα μέσα στο άλλο, τρία ξύλινα κυκλικά εξαρτήματα που ονομάζονται:

1. Προχώνα, διαμέτρου 0,25 έως 0,28 του μέτρου
2. Προχώνι, διαμέτρου περίπου 0,23 του μέτρου και
3. Σιφούνι (είδος μπέκ) διαμέτρου περίπου 0,12 του μέτρου. Ανάλογα με την εποχή και την ποσότητα του νερού, η διάμετρος του σιφουνιού, αυξομειώνεται.